

Nosturistandardien ja Eurocode-järjestelmän rajapinnat – nosturiradat

Yleistä nosturistandardien sisällöstä

Nosturiratojen kuormitukset

Ratatoleranssit

Ratakiskot ja niiden mitoitus

Hannu Rantala

Nosturistandardointia työryhmissä / komiteoissa

TC147 - WG3 and WG14 , puheenjohtaja

TC147 - WG2, WG13, WG17

TC96 - SC5, SC9, SC10

Rakennus/rata ja nosturit ovat eri direktiivien piirissä

- Rataa määrää rakennustuotedirektiivi 89/106/EEC
- Nosturi on konedirektiivin 2006/42/EC piirissä

2006/42/EC

89/106/EEC

Nosturiin läheisesti liittyvät tukirakenteet käsitetään osaksi nosturia

- Suunnitellaan ja toimitetaan nosturin mukana
- Edelleen myynnissä siirtyvät nosturin mukana samana kokonaisuutena
- Eivät ole osa rakennuksen kantavaa rakennetta
- Esimerkkejä: 1) kevytnosturijärjestelmien kulkupalkit, yleensä ripustettu rakennuksen rungosta, (FEM 9.771)
2) rakennuksen lattiaan pultattu pukkinosturin runko, (EN 15011)

rakennuksen runkoa

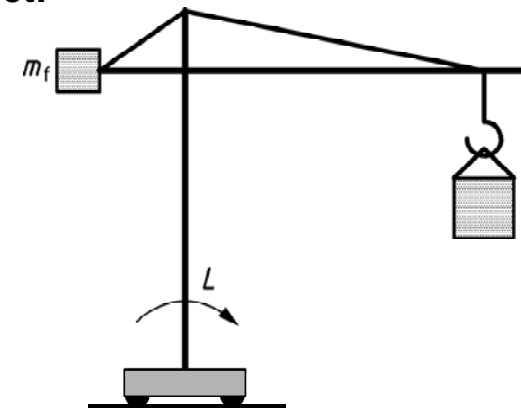
osa nosturia

Nosturistandardeista

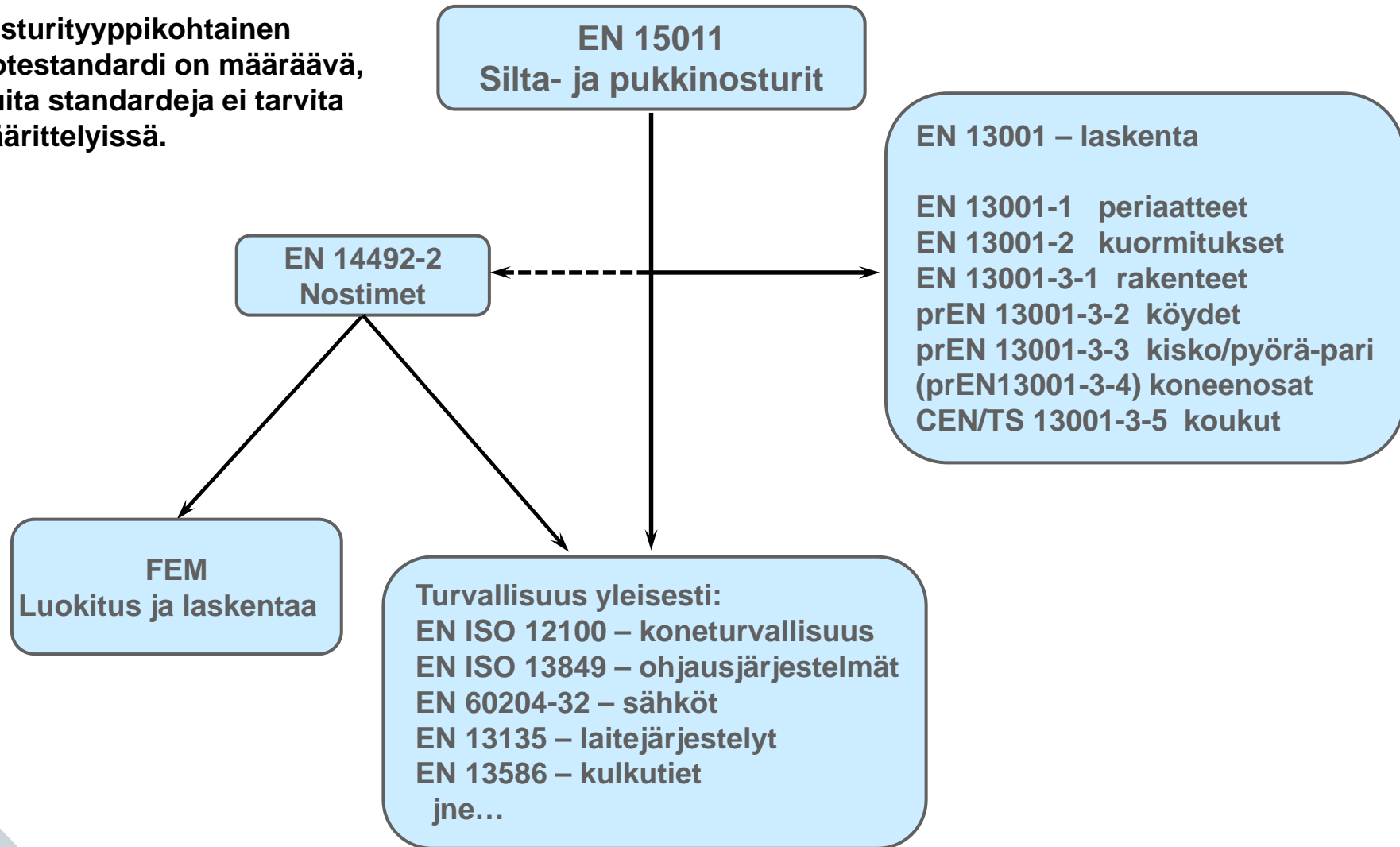
- Tekniset komiteat CEN/TC147 ja ISO/TC96
- Useat nosturistandardit muutostyön alla
- Teräsrakenteiden harmonisoitu perusstandardi on EN 13001-3-1 (ISO 20332-1)
- Ei sallita kansallisia poikkeamia (kansallisia parametreja)
- Ei juurikaan viittaa Eurocodeihin, mutta näitä on opiskeltu standardia laadittaessa
- Teknisiä eroja on mm. väsymisessä (väljempi), lommahduksessa (ankarampi) ja pulttiliitoksissa (ankarampi)
- Kuormien osavarmuuskertoimet ovat standardissa EN 13001-2

Nosturistandardien kiistanalaiset aiheet ovat muut kuin teräsrakenteet:

- käytön määrittely (luokitus) ja sen seuranta
- osavarmuuskertoimet
- nosturien vakavuus
- köysien mitoitus
- koukut ja muut komponentit

Nosturityyppikohtainen tuotestandardi on määräävä, muita standardeja ei tarvita määrittelyissä.

Nosturiratojen kuormituksia käsitellään useissa standardeissa

EN 15011, silta- ja pukkinosturit

- opastusta pyöräkuormien ilmoittamisesta, Liite H
- jäsenetelee kuormitusvyyhtiä
- kaikenkattavuuden vuoksi lopputulos ei anna perustapauksiin yksinkertaista ratkaisua

EN 1991-3

- antaa säännöt nosturin aiheuttamien kuormien laskemiseksi
- radan suunnittelijan pitää saada nosturista niin paljon tietoa, että hän voi laskea ratakuormat kaikkine dynaamisine kertoimineen; eli laskee samat asiat kuin nosturisuunnittelija on jo aiemmin laskenut !?
- standardiin on kopioitu laskentasääntöjä EN 13001-2:sta; osa näistä ovat juuri vanhentumassa EN 13001-2:n revisioidin myötä

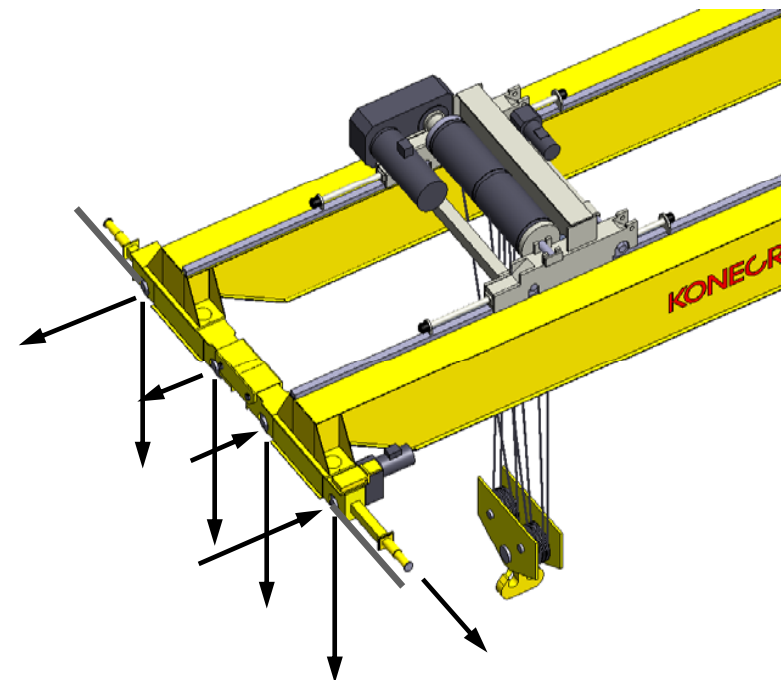
EN 1993-6

- antaa ratojen suunnittelusäännöt

Ehdotus ratakuormien ilmoittamiseksi

Periaate: Tietojen oikeellisuus ja selkeys on tärkeämpää kuin standardien muutosääntöjen noudattaminen

- Nosturivalmistaja ilmoittaa erikseen nosturin omapainosta ja nostokuormasta aiheutuvat voimat; muut kuormitukset tarpeen mukaan
- Nosturivalmistaja ilmoittaa dynaamisten kertoimien (ϕ) arvot, eritellysti eri kuormille eli ratasuunnittelija ei laske näitä EN 1991-3:n mukaan
- Kuormien osavarmuuskertoimet määrittelee ja soveltaa laskentaan ratasuunnittelija

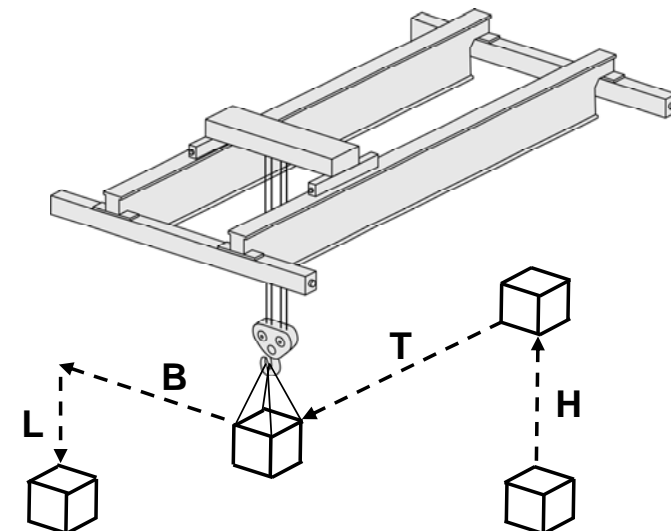

Tiedot nosturiratojen väsymislaskentaa varten

- Nosturin käyttö(-määrä) määritellään suureilla: työjaksojen lukumäärä (C), nettokuorman kuormitusjakautuma (spektri, kQ) ja keskimääräiset liikematkat per työjakso (H+L,T, B)
- Radan suunnittelija tarvitsee näistä suureet C, B ja pyöräkuormat vaunun eri sijainneilla ja suhteellisine osuuksineen koko käytöstä.
- Työjaksoon sisältyy edestakainen liike $2 \times B$
- Lisäksi radan suunnittelijalle jää muiden, samalla radalla liikkuvien nosturien vaikutuksen huomioonottaminen

EN 1991-3:ssa on pyritty suoraviivaiseen yhteyteen nosturin käytön ja radan väsymisen välillä, mutta lopputulos on huono:

- Kappaleesta 2.12 näyttää puuttuvan nosturin liikkeen vaikutus?
- Taulukossa 2.11 on periaatteellisia virheitä!
- Taulukko B.1 on harhaanjohtava ja tarpeeton mutta olemassaolo on ymmärrettävää, koska se on kopioitu nosturistandardien vanhoista versioista

EN 1991-3

Table 2.11 — Classification of the fatigue actions from cranes according to EN 13001-1

Class of load spectrum		Q_0	Q_1	Q_2	Q_3	Q_4	Q_5
		$\frac{kQ}{\leq 0,03}$ 13	0,0313 $< kQ \leq$ 0,0625	0,0625 $< kQ \leq$ 0,125	0,125 $< kQ \leq$ 0,25	0,25 $< kQ \leq$ 0,5	0,5 $< kQ \leq$ 1,0
class of total number of cycles							
U_0	$C \leq 1,6 \cdot 10^4$	S_0	S_0	S_0	S_0	S_0	S_0
U_1	$1,6 \times 10^4 < C \leq 3,15 \times 10^4$	S_0	S_0	S_0	S_0	S_0	S_1
U_2	$3,15 \times 10^4 < C \leq 6,30 \times 10^4$	S_0	S_0	S_0	S_0	S_1	S_2
U_3	$6,30 \times 10^4 < C \leq 1,25 \times 10^5$	S_0	S_0	S_0	S_1	S_2	S_3
U_4	$1,25 \times 10^5 < C \leq 2,50 \times 10^5$	S_0	S_0	S_1	S_2	S_3	S_4
U_5	$2,50 \times 10^5 < C \leq 5,00 \times 10^5$	S_0	S_1	S_2	S_3	S_4	S_5
U_6	$5,00 \times 10^5 < C \leq 1,00 \times 10^6$	S_1	S_2	S_3	S_4	S_5	S_6
U_7	$1,00 \times 10^6 < C \leq 2,00 \times 10^6$	S_2	S_3	S_4	S_5	S_6	S_7
U_8	$2,00 \times 10^6 < C \leq 4,00 \times 10^6$	S_3	S_4	S_5	S_6	S_7	S_8
U_9	$4,00 \times 10^6 < C \leq 8,00 \times 10^6$	S_4	S_5	S_6	S_7	S_8	S_9

where:

kQ is a load spectrum factor for all tasks of the crane;

C is the total number of working cycles during the design life of the crane.

NOTE: The classes S_i are classified by the stress effect history parameter s in EN 13001-1 which is defined as:

$s = \nu k$ where:

k is the stress spectrum factor;

ν is the number of stress cycles C related to $2,0 \times 10^6$ stress cycles.

The classification is based on a total service life of 25 years.

EN 1991-3

**Annex B (informative)
Guidance for crane classification for fatigue**

Table B.1 — Recommendations for loading classes

Item	Type of crane	Hoisting class	<i>S-classes</i>
1	Hand-operated cranes	HC 1	S0, S1
2	Assembly cranes	HC1, HC2	S0, S1
3	Powerhouse cranes	HC1	S1, S2
4	Storage cranes - with intermittend operation	HC2	S4
5	Storage cranes, spreader bar cranes, scrap yard cranes -with continuous operation	HC3, HC4	S6 ,S7
6	Workshop cranes	HC2, HC3	S3,S4

Nosturirakentajilla ja rakennuksen tekijöillä eri lähtökohdat ... ja standardit

- ISO 12488-1:2012 , Cranes — Tolerances for wheels and travel and traversing tracks
- EN 1090-2 , Teräs- ja alumiinirakenteiden toteuttaminen

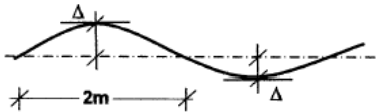
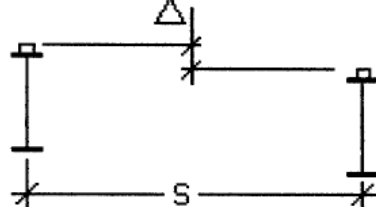
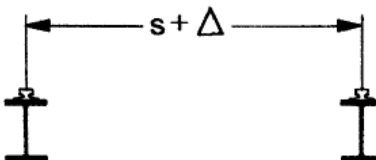
Vaatimukset vaihtelevasti ristiriitaisia

Nosturirakentajilla on 4-portainen "Toleranssiluokka", EN 1090-2:ssa 2-portainen "Luokka"

Vaatimukset on syytä ottaa vakavasti heti alussa:

- nosturin kulkuongelmaan ei ole helppoa ratkaisua
- rasittaa nosturia ja rataa
- vaikuttaa nosturin käytettävyyteen

EN 1090-2 , D.2.21: Functional erection tolerances – Crane runways

No	Criterion	Parameter	Permitted deviation Δ	
			Class 1	Class 2
5	Level of rail: 	Variation over 2 m gauge length:	$\Delta = \pm 3 \text{ mm}$	$\Delta = \pm 2 \text{ mm}$
6	Relative levels of rails on the two sides of a runway: 	Deviation of level: for $s \leq 10 \text{ m}$ for $s > 10 \text{ m}$	$\Delta = \pm 20 \text{ mm}$ $\Delta = \pm s / 500$	$\Delta = \pm 10 \text{ mm}$ $\Delta = \pm s / 1\,000$
7	Spacing s between centres of crane rails: 	Deviation of spacing: for $s \leq 16 \text{ m}$ for $s > 16 \text{ m}$	$\Delta = \pm 10 \text{ mm}$ $\Delta = \pm (10 + [s - 16]/3)$ mm, with s in m and result in mm	$\Delta = \pm 5 \text{ mm}$ $\Delta = \pm (5 + [s - 16]/4)$ mm, with s in m and result in mm

ISO 12488-1 , Table 2 — Construction tolerances for travelling tracks of tolerance classes 1 to 4

Tolerance parameter		Tolerance			
Description with respect of this table	Graphical representation	Class 1	Class 2	Class 3	Class 4
Tolerance of height related to opposite measuring points at right angles at each point of travelling track	Height of travelling track (lateral slope)	$\pm 0,5S$ <i>S</i> in metres, $E \cup E_{max}$ $\pm 5 \text{ max.}$	$\pm S$ <i>S</i> in metres, $E \cup E_{max}$ $\pm 10 \text{ max.}$	$\pm 2 S$ <i>S</i> in metres, $E \cup E_{max}$ $\pm 20 \text{ max.}$	$\pm 4 S$ <i>S</i> in metres, $E \cup E_{max}$ $\pm 40 \text{ max.}$
Tolerance of angularity related to crane rail cross-section at each point of travelling track with angularity symbol $\angle$		4	6	9	12

Termejä:

- travelling — nosturin ajoliike
- traversing — nosturin vaunun ajoliike
- construction tolerance — vaatimukset uudelle rakenteelle
- operational tolerance — raja-arvot nosturin käytölle

Nosturirakentajia kiinnostaa kiskon ominaisuudet nosturin pyörän mitoittamiseksi

Muoto

- kiskon pään leveys, b
- nurkan pyöristyssäde, r
- pään kuperuuden säde, R
- kiskon katkosten toteutus

Materiaali

- Teräslaji ja -standardi
- Toimitustila / lämpökäsittely
- Myötö- ja murtolujuus

